

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۵/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

تبیین تاثیر پارامترهای کیفیت محیطی بر ارتقاء تعاملات اجتماعی بر مبنای نظر شهروندان (نمونه موردی: بافت های فرسوده منطقه ۵ شیراز)

رضا صفیان بلداجی^۱، ساسان نصیبی^۲

۱_ کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری

۲_ کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری

چکیده

در زندگی و حیات شهری، فضاهای شهری مکانی برای برقراری تعاملات اجتماعی شهروندان و مکان به وقوع پیوستن رویدادها و فعالیت های اجتماعی شهروندان محسوب می شوند. در بیشتر شهرهای کشور مردم فضاهای شهری را به عنوان مسیری برای گذر می نگرند، به جای اینکه فضاها آن ها را به مکث و مراودت اجتماعی تشویق کنند. اهمیت بیش از اندازه به سرعت، تکنولوژی و زمان، مقیاس ها را دگرگون کرده و باعث نادیده گرفتن نیازهای عابران پیاده و کمبود کیفیت در محیط های شهری شده که در نتیجه باعث تضعیف تعاملات اجتماعی شده است. افزایش کیفیت محیط های شهری و تعاملات اجتماعی در فضاهای شهری یکی از چالش های حرفه طراحی شهری بوده است. در پژوهش حاضر به بررسی نقش مولفه ای کیفیت محیطی بافت های فرسوده شهری بر ارتقاء تعاملات اجتماعی در منطقه ۵ شهر شیراز با استفاده از ۳ مولفه (سرزندگی و پویایی، راحتی و آسایش، هویت و حس تعلق) پرداخته شده است. پس از استخراج مولفه های با استفاده از پرسشنامه با نمونه آماری ۳۸۴ نفر که تصادفی بوده و با انجام تحلیل های استنباطی و توصیفی آماری مطالعه حاضر از نرم افزار SPSS نسخه ۲۸ بهره برده است. که شامل آزمون همبستگی پیرسون و آلفای کرونباخ می باشد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که معیار پویایی و سرزندگی با ضریب همبستگی (۰/۳۶) دارای بیشترین تاثیر و معیار هویت و حس تعلق با ضریب همبستگی (۰/۲۱) دارای کمترین تاثیر بر ارتقاء تعاملات اجتماعی می باشند.

واژه های کلیدی: کیفیت محیطی، بافت فرسوده، تعاملات اجتماعی، شیراز، منطقه ۵ شهر شیراز.

۱- مقدمه بیان مساله:

در طول تاریخ فضای شهر در سطوح مختلف برای شهر نشینان به مثابه محل ملاقات عمل کرده است. مردم یکدیگر را ملاقات می کردند و شهر محل ملاقات بوده است (یان گل، ۱۳۹۲). فضاهایی که از نظر اجتماعی فعال بوده و امکان ارتباطات چهره به چهره انسانی، گفت و شنود، گپ زدن، حس دیدن و دیده شدن را فراهم می کرده است. در گذشته عابر پیاده به عنوان عنصر اصلی در برنامه ریزی و طراحی شهری مورد توجه بوده و مقیاس انسانی حرف اول را میزده است فضای باز شهری میدان و خیابان به عنوان مهمترین و مؤثرترین مکان های برقراری تعامل اجتماعی شهروندان با یکدیگر به شمار می آیند که سابقه کهن در شهر و شهرسازی ایران داشته است. امروزه در بیشتر شهرهای کشور مردم فضای شهری را به عنوان مسیری برای گذر می نگرند، به جای این که فضاها آنها را به مکث و حضور و مراودات اجتماعی دعوت کنند، به فرار تشویق می کنند. جین جیکوبز در کتاب مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی) نشان داد که چگونه افزایش چشمگیر عبور و مرور اتومبیل نظریه شهرسازی مدرن می تواند شهرها را به نابودی کشاند که از آن با عنوان شهرهای مرده و خالی از مردم یاد می کند. خیابان های شهری عریض با حاکمیت خودرو و رشد سریع شهر و شهرنشینی باعث از بین رفتن مقیاس انسانی در شهرها نابودی فضای باز شهری، افزایش میزان تصادفات و وجود ساختمان های مسکونی پراکنده و دور از هم، باعث تکه شدن شهر و قطبی شدن اجتماعی و کاهش اهمیت فضای عمومی گشته است که به دنبال ظهور اقتصاد بازار آزاد و خصوصی سازی، فضا به وجود آمده است (، madani pour، ۲۴۳ : ۱۹۹۶). این در حالی است که اصولاً فضاهای شهری به عنوان ظرفی برای شکل گیری سرمایه اجتماعی و توجه به ارتقاء کیفیت آن به صورت یکی از مهم ترین اهداف دانش طراحی شهری در دوران معاصر مطرح می شود (، madani pour، ۲۴۹، ۲۰۱۶).

۲- فرضیات

به نظر می رسد زیر معیارهای سرزندگی و پویایی در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.
به نظر می رسد زیر معیارهای راحتی و آسایش در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد
به نظر می رسد زیر معیارهای هویت و حس تعلق در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

۳- مبانی نظری

در متون نظری برنامه ریزی و طراحی شهری، تعریف های متعددی از مفهوم کیفیت محیط وجود دارد. این برداشت های گوناگون بر اساس، زمینه فکری صاحب نظران یا نحوه انتخاب شاخصها از سوی آنها شکل گرفته اند. با این وجود فقدان تعریفی جامع، دقیق و مورد توافق صاحب نظران از مفهوم کیفیت محیط، در مبانی نظری طراحی شهری خودنمایی میکند. این امر میتواند در نتیجه ارتباط و همپوشانی این مفهوم، با مفاهیم مبهم و پیچیده دیگر همچون کیفیت زندگی قابلیت زندگی و پایداری باشد (۸ - ۵، ۲۰۱۳، Vankamp).

نیازهای انسانی شامل نیازهای فیزیکی، زیستی، روانی، اقتصادی و اجتماعی هستند که در زندگی هر انسانی وجود دارند. این نیازها به وسیله منابع، فرصت ها و امکانات موجود در محیط تأمین می شوند. بنابراین می توان کیفیت محیطی را به عنوان میزان توانایی محیط برای تأمین نیازهای روزمره زندگی انسان تفسیر کرد. یکی از موضوعات محوری در بررسی مطلوبیت محیط های شهری، شناسایی کیفیت آن است. کیفیت، چگونگی یک چیز یا پدیده است که تأثیرات عاطفی و عقلانی خاص بر انسان می گذارد. کیفیت، موجب تمایز پدیده ها از هم شده و میتواند حاصل محیط، ذهن حاضرین و ناظرین در محیط یا هر دو باشد (پاکزاد، ۱۳۹۵).

۳-۲- بافت فرسوده

مراد از فرسودگی همان ناکارآمدی و کاهش کارایی بافت نسبت به میانگین بافت های شهری مکان مورد بررسی است. فرسودگی در بافت و عناصر درونی آن یا به سبب قدمت به وجود می آید و یا به علت فقدان برنامه توسعه و عدم نظارت کافی

بر شکل گیری بافت. پیامد فرسودگی بافت که در نهایت منجر به از بین رفتن منزلت آن در میان شهروندان می شود، در اشکال گوناگون از جمله کاهش و یا فقدان شرایط زیست پذیری و ایمنی و نابسامانی کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و تأسیساتی در بافت شناسائی میگردد (طاهرخانی، ۱۳۹۵: ۹۸).

بافت فرسوده شهری به عرصه هایی از محدوده قانونی شهرها اطلاق می شود به دلیل فرسودگی کالبدی، عدم برخورداری مناسب از دسترسی سواره، تأسیسات، خدمات و زیر ساخت های شهری آسیب پذیر بوده و از ارزش مکانی، محیطی و اقتصادی نازلی برخوردارند. این بافت ها به دلیل فقر ساکنین و مالکین آنها امکان نوسازی خودبخودی را نداشته و نیز سرمایه گذاران انگیزه ای جهت سرمایه گذاری در آن را ندارند، فرسودگی یکی از مهمترین مسائل مربوط به فضای شهری است که باعث بی سازمانی، عدم تعادل، عدم تناسب و بی قوارگی آن می شود (حبیبی و مقصودی، ۱۳۹۶، ۱۵).

۳-۳- کیفیت محیطی و تعاملات اجتماعی

یان گل (gel ۲۰۱۷, ۱۲) معتقد است، اگرچه چارچوب فیزیکی شهر تأثیری مستقیم بر روی کیفیت محتوا و شدت ارتباطات اجتماعی ندارد اما معماران و برنامه ریزان میتوانند بر امکان ملاقات دیدن و شنیدن مؤثر بوده و نقطه آغازینی برای دیگر اشکال ارتباط فراهم آورند فعالیت ضروری، فعالیت اختیاری و فعالیت های اجتماعی، سه گروه فعالیت های قابل انجام در فضاهای شهری هستند که از میان این سه گروه متمایز از فعالیت های ضروری فعالیت اجتماعی و اختیاری، در کیفیت بخشی به شهر و فضای شهری بسیار مؤثرند. فعالیت های ضروری، در هر شرایطی و بدون توجه به کیفیت های محیط کالبدی رخ می دهد. زیرا مردم ناچار به انجام آنها هستند. مانند رفتن به مدرسه یا سرکار، خرید کردن منتظر اتوبوس یا تاکسی بودن و پیک و نامه رسانی دسته دوم فعالیت های اختیاری فراغت شهری) به هنگام وجود شرایط اقلیمی، جذابیت و دعوت کنندگی محیط پیرامون به وقوع می پیوندند. این گروه شامل فعالیت هایی چون قدم زدن به منظور تنفس هوای تازه گوشه ای ایستادن و از زندگی لذت بردن یا نشستن می شود این گونه فعالیت ها نسبت به کیفیت محیطی حساس اند و تنها در شرایطی رخ می دهند که کیفیت محیطی مطلوب باشد و دسته سوم، فعالیت های اجتماعی زمانی اتفاق می افتند که مردم در فضاهای همسانی تردد کنند و مواردی همچون تماشا کردن گفت و شنود تجربه مواجه با دیگران و مشارکت فعال یا غیر فعال را شامل می شود. یک شهر خوب، طیف گسترده ای از فعالیت های اختیاری را عرضه می کند (Gehl, ۲۰۱۸, ۵). فعالیت های اجتماعی را به دلیل تأثیر پذیری از فعالیت های دیگر، فعالیت نهایی نیز می خوانند (Gehl, ۲۰۱۸). در نواحی بی کیفیت شهری صرفاً میتوان فعالیت های ضروری را یافت. در صورتی که در نواحی شهری باکیفیت و مطلوب بودن کیفیت محیطی نه تنها فعالیت های ضروری بلکه بسیاری از فعالیت های تفریحی و اجتماعی مورد علاقه مردم نیز صورت می گیرد؛ یعنی شهره فضاهای با کیفیت و وسوسه انگیز (Gel, ۲۰۱۷, ۵) ارائه می دهد.

۴- پیشینه پژوهش

تاکنون پژوهش های زیادی در زمینه ارتقای کیفیت فضاهای شهری که مهم ترین مکان رویداد تعاملات اجتماعی و سرچشمه سرزندگی و پویایی شهرها هستند - که رویکرد تقویت تعاملات اجتماعی در فضاهای عمومی در دوره دوم یعنی از سال ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۰ مورد تأکید قرار گرفت - انجام شده است که از آن میان می توان به جین جیکوبز، بانکل کالن التمن وایت و اولدنبگ اشاره کرد. هر یک از نظریه پردازان در بیان خصیصه های فضاهای باکیفیت شهری که بستر تعاملات اجتماعی باشند مفهوم خاصی را به کار گرفتند که بعضاً به جنبه هایی خاص از ویژگی چنین فضاهایی اشاره دارنده از شاخص ترین افراد عمومی شهری در ایجاد تعاملات اجتماعی تأکید می کند. به باور او آنچه از یک شهر در ذهن بیشتر می ماند فضای عمومی شهر به ویژه خیابان ها و پیاده روی آن است که افزایش نشست و برخاست و امنیت پیاده رو تأثیر وارونه ای بر جدایی و تبعیض نژادی دارد (پاکزاد، ۱۳۹۶، ۱۳۵). از جمله چنین پژوهش هایی می توان به موارد زیر اشاره کرد:

Lee (۲۰۱۸) در پژوهش خود با استفاده از شاخص های ذهنی به ارزیابی کیفیت زندگی شهر تایپه پرداخته است. وی از پنج معیار خدمات شهری، واحد همسایگی، وضعیت محله، عوامل محیطی و تعلقات محلی برای سنجش رضایت ساکنین از کیفیت زندگی خود استفاده کرده است.

Walton و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله ای با عنوان "رابطه میان تراکم جمعیتی و کیفیت ادراکی از محله" به کمک شاخص هایی همچون سر و صدا، روابط همسایگی، دسترسی، فضاهای سبز خدمات رفاهی، خدمات سرگرمی، ایمنی، بهداشت محیطی خدمات حمل و نقلی و غیره به تحلیل کیفیت ادراکی افراد از محله خود پرداخته اند.

"اولد نیرک" در کتاب خود، مکان خیلی خوب: کافه ها کافی شاپ ها فروشگاه های کتاب بارها سالن های آرایش و سایر پاتوق ها در قلب یک اجتماع را با تبیین اصطلاح مکان سوم بر فضاهای عمومی شهری و نقشی که با نزدیک شدن مکانهای اول و دوم (قلمروهای خانه و کار) به یکدیگر می توانند به عنوان عامل اصلی هویت بخشی به یک شهر ایفا نمایند را بیان می کنند.

گهل "توجه به زندگی در میان ساختمان ها و چگونگی استفاده های اجتماعی از فضاهای همگانی و همچنین چگونگی تأثیر توانایی های حسی انسان بر شیوه استفاده از فضا را مطرح می کند. وی جذابیت یک شهر را با توجه به انبوه مردمی تعریف می کند که در فضاهای همگانی آن گرد هم می آیند و وقت خودشان را در آنجا می گذرانند. همچنین شهر دعوت کننده را، شهری می داند که در آن بتوانیم با هم شهری هایمان چهره به چهره دیدار کنیم و به طور مستقیم از راه حواسمان به تجربه اندوزی بپردازیم (gel, ۲۰۱۷, ۷۷).

"کالن" به حس اکتشاف و جذب و راز آمیزی در شهر و فضاهای شهری ضمن یکپارچگی در کلیتی منسجم توجه می کند و هدف طراحی شهری را ارتقای کیفیت های اجتماعی و زندگی اجتماعی شهروندان و همچنین لزوم توجه هماهنگ به فرم و م و ساختار شهر و عوامل انسانی می داند (Cullen, ۲۰۱۶: ۵۷).

در ایران نیز پژوهش هایی در حوزه کیفیت محیط زیست شهری و کیفیت زندگی انجام پذیرفته است که سه پژوهش بحرینی و طبیبیان (۱۳۹۷) طبیبیان و فریادی (۱۳۹۰) سیف الهی و فریادی (۲۰۲۱) از جمله پژوهش های متقدم در این حوزه هستند. در این پژوهش ها از دوازده شاخص برای ارزیابی محیط زیست شهری استفاده شده است که شامل محیط طبیعی بهداشت و درمان، ایمنی و امنیت، مسکن، اقتصاد و اشتغال آموزش، محیط اجتماعی، تأسیسات و تجهیزات شهری، انرژی، حمل و نقل هنر میراث فرهنگی و تفریح و محیط مصنوع هستند.

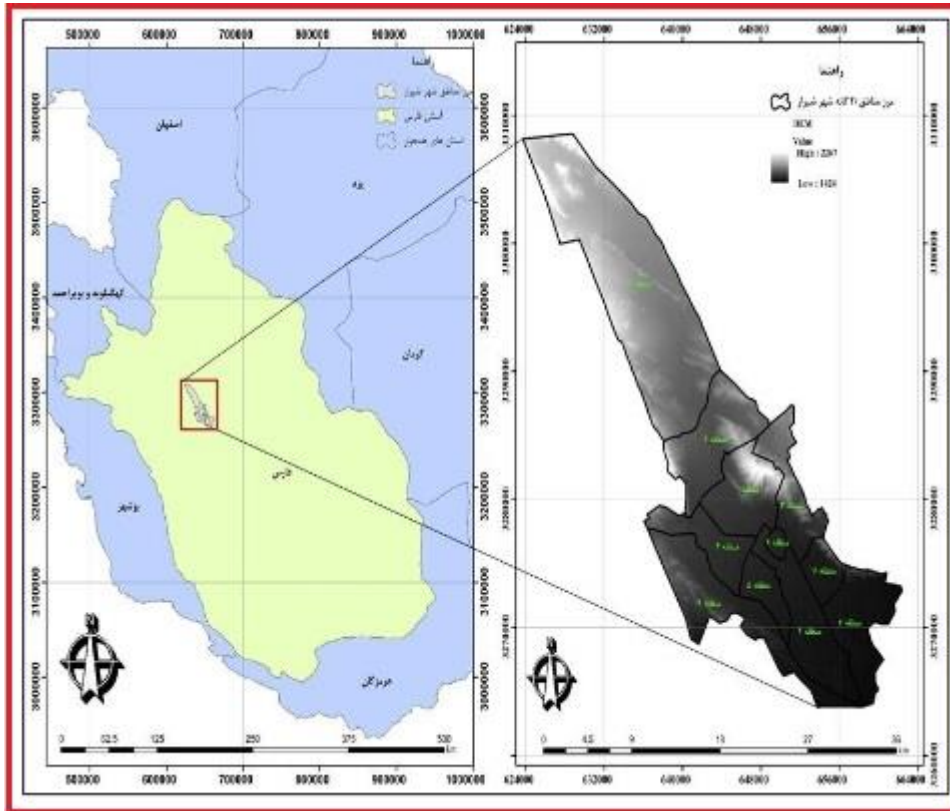
پوراحمد و زارعی (۱۳۹۹) "سنجش کیفیت در قلمرو بافت فرسوده شهری مطالعه موردی منطقه ۹ شهر تهران"، معیار رضایتمندی از کیفیت زندگی شهری از دیدگاه ساکنین را مبنای سنجش کیفیت زندگی قرار داده اند و بر این اساس چهار مولفه زیست محیطی، اقتصادی کالبدی و اجتماعی را به عنوان مولفه های اصلی در ارزیابی در نظر گرفته اند و شاخص های هر کدام و تاثیر هر یک بر رضایتمندی از کیفیت زندگی را بررسی کرده اند.

آخوندی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله ای به سنجش کیفیت زندگی شهری در کلان شهر تهران پرداخته اند. برای انجام این مطالعه که از رویکرد ذهنی و مدل تحلیل عاملی بهره گرفته شده است بیش از ۹۰ شاخص کیفیت زندگی استفاده شده اند. بر این اساس، ۱۹ عامل شامل کیفیت عملکرد نمایندگان مردم و نهادهای اداری، وضعیت آزادی اجتماعی، وضعیت مسکن وضعیت اقتصادی و اشتغال دسترسی به کاربری های تفریحی و ورزشی محله وضعیت تأسیسات شهری وضعیت بهداشت و درمان، کیفیت زندگی خانوادگی وضعیت امنیت دسترسی به کاربری های تجاری و فرهنگی کیفیت شبکه معابر، وضعیت حمل و نقل عمومی، وضعیت پاکیزگی محیط وضعیت آموزش آلاینده های زیست محیطی، کیفیت خدمات مبادله ای وضعیت تعلق خاطر هزینه مسکن و وضعیت ایمنی جزو عوامل اصلی تبیین کننده کیفیت زندگی شهری برشمرده شده اند.

۵- معرفی محدوده پژوهش

شهر شیراز به عنوان کلانشهر منطقه جنوب ایران و مرکز استان فارس در ۳۰ درجه و ۲۵ دقیقه عرض جغرافیایی، و ۳۷ درجه و ۲۹ دقیقه طول جغرافیایی قرار گرفته است. ساختار کنونی شهر شیراز حاصل فرایندی تاریخی و پویا از استقرار جمعیت بر بستر طبیعی شهر و تاثیرات متقابل آنهاست یعنی مضمون آن در هر دوره با توجه به ساختار فضایی، طبیعی، اقتصادی،

اجتماعی و سیاسی- فرهنگی شهر تفاوت می کند و این تغییر مضمون سرعتی افزایش یافته دارد بررسی تکوینی ساختار شهر شیراز نشان می دهد که شهر بر بستر دشتی با گستره شمالی - جنوبی محدود به ارتفاعات در سمت شمال، جنوب غرب و دریاچه مهران در سمت شرق در دل دشت قرار گرفته، رشد یافته است. (کریمی، ۱۳۹۷، ۵).

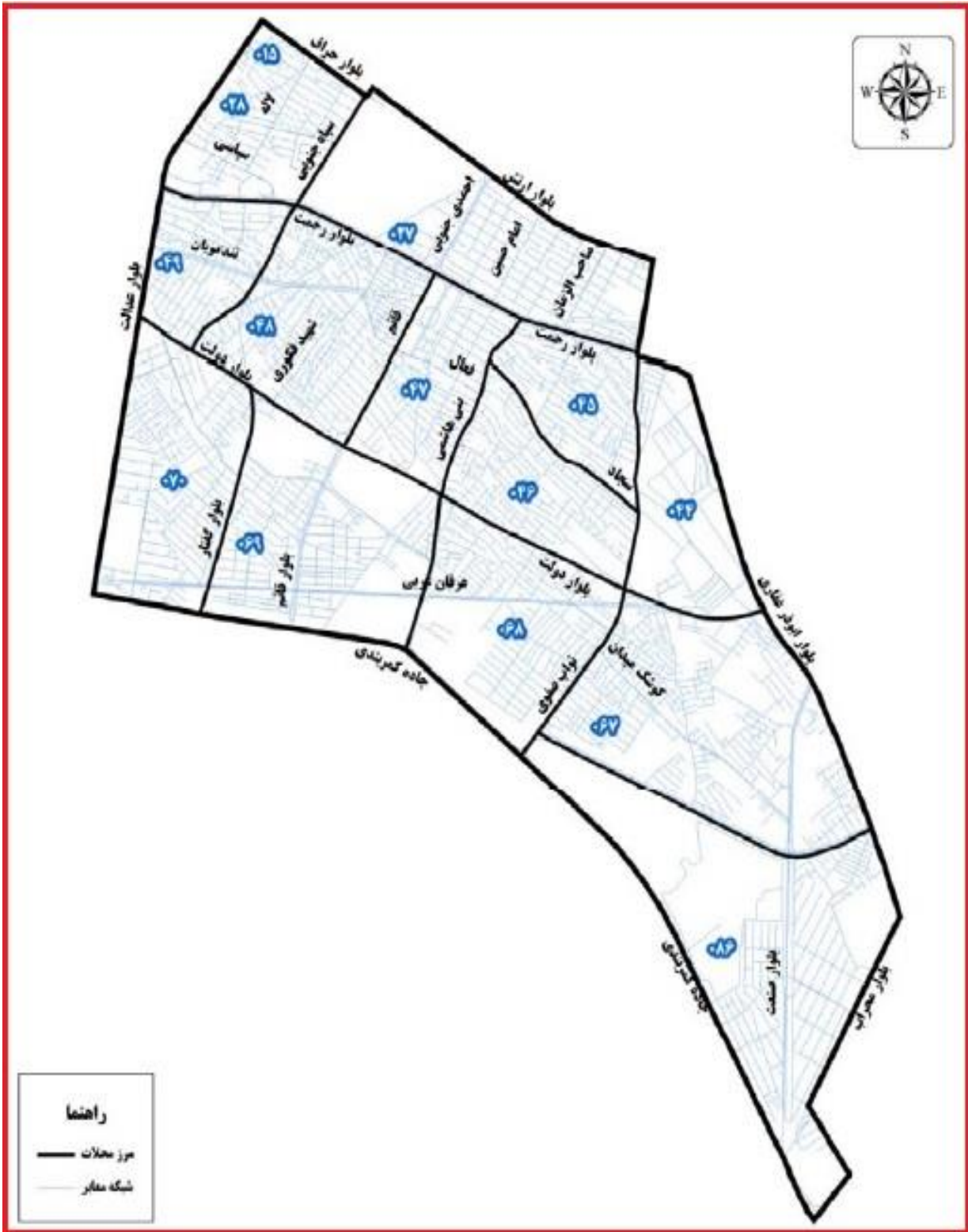

نقشه ۱: موقعیت شهر شیراز

جدول ۱: شناسنامه منطقه ۵ شیراز

نام منطقه	تعداد محله	شاخص	جمعیت			خانوار		مساحت		تراکم			
			کل	نسبت به شهر	مرد	زن	نسبت جنسی	تعداد	بعد		کل	نسبت به شهر	جمعیت
۵	۱۳	منطقه	۱۵۶،۱۰۵	۱۰،۰٪	۸۲،۱۰۳	۷۴،۰۰۲	۱،۱۱	۴۴،۷۹۰	۳،۴۹	۱۶۷۳	۷،۴٪	۹۳،۳	۲۶۸

نقشه ۲: محلات منطقه ۵ شیراز

۶- آمار استنباط

تکنیک های آماری مورد نیاز از طریق آمار استنباطی تأمین می شود که روش های آماری استنباطی مورد استفاده در این پژوهش آزمون پیرسون می باشد.

فرضیه اول: به نظر می رسد زیر معیارهای سرزندگی و پویایی در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

جدول ۲: ضریب همبستگی بین زیر معیارهای سرزندگی و پویایی و ارتقاء تعاملات اجتماعی

ارتقاء تعاملات اجتماعی	متغیرملاک	
	متغیر پیش بین	
۰/۳۶۱ **	ضریب همبستگی	زیر معیار های سرزندگی و پویایی
۰/۰۱۲	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد	

جهت سنجش فرضیه ی سوم پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است که بر این اساس مقادیر به دست آمده بدین قرار می باشد: ($\text{sig} = ۰/۰۱۲$ ، $r = ۰/۳۶$). یافته های به دست آمده از این مقادیر حاکی از این می باشد که دو متغیر رابطه معنادار و مستقیمی برقرار می باشد. عبارت دیگر مقدار sig بدست آمده از سطح خطای مفروض (۰/۰۵) کوچکتر است. بنابراین در سطح خطای ۰/۰۵ فرض H_0 رد می شود، از این رو فرض H_1 را می پذیریم که بیانگر برقراری رابطه میان « زیر معیارهای سرزندگی و پویایی » و « ارتقاء تعاملات اجتماعی » می باشد. بدین صورت که بین زیر معیارهای سرزندگی و پویایی و ارتقاء تعاملات اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. لذا فرضیه اول مورد تأیید قرار گرفت.

فرضیه دوم: به نظر می رسد زیر معیارهای راحتی و آسایش در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

جدول ۳: ضریب همبستگی بین زیر معیارهای راحتی و آسایش و ارتقاء تعاملات اجتماعی

ارتقاء تعاملات اجتماعی	متغیرملاک	
	متغیر پیش بین	
۰/۳۳۵ **	ضریب همبستگی	زیر معیارهای راحتی و آسایش
۰/۰۰۱	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد	

جهت سنجش فرضیه ی چهارم پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است که بر این اساس مقادیر به دست آمده بدین قرار می باشد: ($\text{sig} = ۰/۰۰۱$ ، $r = ۰/۳۳۵$). یافته های به دست آمده از این مقادیر حاکی از این می باشد که دو متغیر رابطه معنادار و مستقیمی برقرار می باشد. عبارت دیگر مقدار sig بدست آمده از سطح خطای مفروض (۰/۰۵) کوچکتر است. بنابراین در سطح خطای ۰/۰۵ فرض H_0 رد می شود، از این رو فرض H_1 را می پذیریم که بیانگر برقراری رابطه میان « زیر معیارهای راحتی و آسایش و پویایی » و « ارتقاء تعاملات اجتماعی » می باشد. بدین صورت که بین زیر معیارهای راحتی و

آسایش و ارتقاء تعاملات اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. لذا فرضیه دوم مورد تأیید قرار گرفت.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد زیر معیارهای هویت و حس تعلق در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

جدول ۴: ضریب همبستگی بین زیر معیارهای هویت و حس تعلق و ارتقاء تعاملات اجتماعی

ارتقاء تعاملات اجتماعی	متغیر ملاک	
	متغیر پیش‌بین	
۰/۲۱۶**	ضریب همبستگی	زیر معیارهای هویت و حس تعلق
۰/۰۲۲	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد	

جهت سنجش فرضیه‌ی پنجم پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است که بر این اساس مقادیر به دست آمده بدین قرار می‌باشد: ($r = 0/216$ ، $sig = 0/022$).

یافته های به دست آمده از این مقادیر حاکی از این می‌باشد که دو متغیر رابطه معنادار و مستقیمی برقرار می‌باشد. عبارت دیگر مقدار sig بدست آمده از سطح خطای مفروض (۰/۰۵) کوچکتر است. بنابراین در سطح خطای ۰/۰۵ فرض H_0 رد می‌شود، از این رو فرض H_1 را می‌پذیریم که بیانگر برقراری رابطه میان « زیر معیارهای هویت و حس تعلق » و « ارتقاء تعاملات اجتماعی » می‌باشد. بدین صورت که بین زیر معیارهای هویت و حس تعلق و ارتقاء تعاملات اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. لذا فرضیه سوم مورد تأیید قرار گرفت.

۷- نتیجه گیری

این پژوهش بر آن بوده است با همه ضعف های موجود در زمینه اطلاعات، به کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۸ بر اساس دیدگاه شهروندان منطقه ۵ شهر شیراز به بررسی نقش مولفه های کیفیت محیطی بافت های فرسوده شهری بر ارتقاء تعاملات اجتماعی اقدام نماید. بر این اساس پس از طرح نمودن مساله با استفاده از ۳ فرضیه ه، مسیر را جهت انجام این فعالیت تحقیقی هموار نمود، این فرضیات عبارت بودند از:

فرضیه اول: به نظر می‌رسد زیر معیارهای سرزندگی و پویایی در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد زیر معیارهای راحتی و آسایش در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد زیر معیارهای هویت و حس تعلق در بافت های فرسوده بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد. بر اساس تحلیل های به دست آمده :

زیر معیارهای سرزندگی و پویایی در بافت های فرسوده با ضریب همبستگی (۰/۳۶) بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

زیر معیارهای راحتی و آسایش در بافت های فرسوده با ضریب همبستگی (۰/۳۳) بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

زیر معیارهای هویت و حس تعلق در بافت های فرسوده با ضریب همبستگی (۰/۲۱) بر ارتقاء تعاملات اجتماعی تاثیر دارد.

لذا با توجه به نتایج حاصله، معیار پویایی و سرزندگی دارای بیشترین تاثیر و معیار هویت و حس تعلق دارای کمترین تاثیر می‌باشند.

۸- پیشنهادات

حذف کاربری های درشت دانه و غیر فعال و تبدیل آنها به کاربری های فعال، خرد، جاذب جمعیت و ترغیب هر چه بیشتر مردم به ماندن در خیابان های اطراف منطقه ۵ شهر شیراز.

حذف سرعت گیر در خیابان های بافت فرسوده منطقه ۵ شهر شیراز و آرام سازی از طریق کفپوش سخت و وجود عقب رفتگی و پیش آمدگی.

اختصاص فضای سبز بدون استفاده به گروه های اجتماعی و فعالیتی و کودک مداری هر چه بیشتر خیابان های اطراف محوطه کوشک میدان شیراز.

استفاده از صندلی متحرک به منظور طراحی متناسب با اقلیم منطقه ۵ شهر شیراز در قسمت های مخت آن.

وجود فعالیت ورزشی پیاده روی در خیابان های اطراف محوطه منطقه ۵ شهر شیراز را می توان با ایجاد مبلمان ورزشی ارتقاء کیفی داد.

۹- منابع

- ۱- آخوندی، ع، برک پور، ن ، خلیلی، ا، صداقت نیا، ی، (۱۴۰۱)، " سنجش کیفیت زندگی شهری در کلان شهر تهران، نشریه هنرهای زیبا، ۱۹ (۲) : ۵- ۲۲.
- ۲- بحرینی، ح، و طبیبیان، م، (۱۳۹۷)، " مدل ارزیابی کیفیت محیط زیست شهری"، نشریه محیط شناسی، ۲۴ (۲۱)، ۴۱- ۵۶.
- ۳- پاکزاد، ج، (۱۳۹۵)، " راهنمایی طراحی فضاهای شهری در ایران"، تهران، وزارت مسکن و شهرسازی، معاونت شهرسازی و معماری.
حبیبی و مقصودی، م، ۱۳۹۶، "مرمت شهری"، چاپ سوم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- ۴- شماعی، ع، پوراحمد، ا، (۱۳۹۴)، " بهسازی و نوسازی شهری از دیدگاه علم جغرافیا"، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۵- طبیبیان ، م و فریادی، ش، ۱۴۰۱، " ارتقای کیفیت محیطی و رضایتمندی از زندگی در محلات جدید با اولویت بندی اقدامات بر اساس نظرهای ساکنان"، نشریه محیط شناسی، ۳۹ (۴) ، ۱- ۱۶.
- ۶- طبیبیان ، م و فریادی، ش، ۱۴۰۱، " ارتقای کیفیت محیطی و رضایتمندی از زندگی در محلات جدید با اولویت بندی اقدامات بر اساس نظرهای ساکنان"، نشریه محیط شناسی، ۳۹ (۴) ، ۱- ۱۶.
- ۷- کریمی، ببراز، پیوسته گر، یعقوب، تقوایی، مسعود، (۱۳۹۷)، " تحلیل و ارزیابی روند توسعه فضایی کلان شهر شیراز در افق ۱۴۱۰ با استفاده از مدل تحول زمین و تکنیک هلدرن"، فصلنامه علمی پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۱۱، شماره پیاپی ۴۰.
- ۸- Cullen, Gordon. (۲۰۱۶). *The Conciset Townscape*. London: Architectural Press.
- ۹- Gehl, Jan.(۲۰۱۸). *Life between buildings*. translated by Koch, j. NewYork: Van Nostrand Reinhold.
- ۱۰- Gehl, Jan. (۲۰۱۸). *public spaces, public life*.Copenhapen: Danish architectural press.
- ۱۱- Lee, Y. ۲۰۱۸. Subjective quality of life measurement in Taipei, *Building and Environment*, ۴۳: ۱۲۰۵-۱۲۱۵.
- ۱۲- Madanipour, Ali. (۲۰۱۶). *Design of Urban Space:an inquiry into a social-spatial process.conducted by univer –sity of Newcastle*. New York: john wileys&sons.
- ۱۳- Vankamp. (۲۰۱۳). Irene and etal; *Urban environmental quality and human well-being Toward a conceptual framework and demarcation of concepts: a literature study;landscape and urban planning* ۶۵,pp.۵- ۱۸.
- ۱۴- Walton, D., Murray, J. and Thomas, A. ۲۰۱۸. Relationship between population density and the perceived quality of neighbourhood, *Social Indicators Research*, ۸۹: ۴۰۵-۴۲۰.

۱۵- Whyte,H.William. (۲۰۱۸). The social life of small urban (space.washing) Ton D.C.The conservation.